

ГРОМАДСЬКА РАДА ДОБРОЧЕСНОСТІ

вул. Механізаторів, 9, м. Київ, 03109

<https://grd.gov.ua>

Затверджено
Громадською радою доброчесності
1 травня 2017 р.

(із технічними виправленнями відповідно
до рішення Ради від 08.06.2017)

ВИСНОВОК

про невідповідність кандидата на посаду судді Верховного Суду Іванової Лариси Броніславівни критеріям доброчесності та професійної етики

Проаналізувавши інформацію про Іванову Ларису Броніславівну (далі – Кандидат), яка є суддею Вищого господарського суду України, Громадська рада доброчесності виявила дані, які дають підстави для висновку про невідповідність Кандидата критеріям доброчесності та професійної етики.

1. Невідповідність способу життя сім'ї Кандидата задекларованим доходам

Кандидат працює на посаді судді з 1996 року, з 2002 по 2011 роки була заступником голови Господарського суду м. Києва, з 2011 року призначена на посаду судді Вищого господарського суду України. Чоловік Кандидата — пенсіонер.

З досьє Кандидата та її електронних декларацій за 2015 та 2016 роки видно, що Кандидат та її чоловік володіли в 2015 році (додаток 1):

- двома квартирами в елітному 19-поверховому будинку в районі Оболонь в м. Києві, придбаними в 2002 та 2006 роках, сумарною площею 166,4 м.кв., сумарною задекларованою вартістю придбання приблизно 100 тис. доларів США (вартість придбання взята з декларацій Кандидата і може бути нижчою від реальної)
- квартирою площею 55,1 м.кв. на вул. Б.Хмельницького, придбану в 2004 році, задекларованою вартістю приблизно 40 тис. доларів США (подарована дочці в 2016 році)
- квартирою площею 42 м.кв. в м. Києві, придбаною в 2004 році, задекларованою вартістю придбання 10 729 грн або 2000 доларів США (вартість ймовірно занижена)
- земельною ділянкою 0,1199 га в Старих Петрівцях (район Межигір'я), придбану у 2011 році, задекларованою вартістю придбання приблизно 50 тис. доларів США (у подальшому подарована дочці в 2016 році)

- квартирами в м.Києві, вартість придбання яких не декларується Кандидатом, сумарною площею 114,6 м.кв. (однією з них площею 73,1 м.кв. Кандидат володіє 60:40 з сином), квартири набуті внаслідок дарування у 1997 році
- трьома земельними ділянками сумарною площею 3000 м.кв в місті Києві, вартість не декларується
- земельною ділянкою у передмісті Києва (Віта-Поштова) площею 1200 м.кв., вартість якої не декларується
- не введеним в експлуатацію будинком площею 409 м. кв. в м. Києві на одній з зазначених земельних ділянок
- автомобілем HONDA CR-V, придбаним в 2011 році на ім'я дочки, але який перебуває в користуванні і розпорядженні власне Кандидата, випуску 2011 року, ціна не зазначена, вартість за найменшими оцінками складає 34 тис. доларів США.
- автомобілем MITSUBISHI PAJERO 1999 року випуску, придбаним у 2002 році за 67 тис. грн, тобто приблизно за 12,5 тис. доларів США

Крім того, тоді син Кандидата в 2009 році (на той час він не набув адвокатського свідоцтва і проживав з батьками) придбав новий автомобіль Audi A-5 (ціна придбання невідома, натомість вартість такого нового автомобілю становить понад 40 тис. доларів США)¹.

Отже, лише за офіційними даними власних декларацій, сім'я Іванових витратила за 9 років (з 2002 по 2011) на придбання нерухомості і цінного майна приблизно **259 тис. доларів США**, що перевищує суму їх офіційних доходів за цей період (додаток 2).

У 2015 році сукупна житлова площа сім'ї Іванових (без урахування майна дітей і незавершеного будинку площею 409 м. кв.) складала, за даними декларації Кандидата, **378,1 м.кв.**, на утримання якої з розрахунку 30 грн. за 1 м.кв. в місяць (в цінах 2015 року) мало б витратитися щонайменше **130 тис. грн.** на рік.

Витрати на закордонні подорожі (лише в 2016 році Іванови двічі виїжджали в Туреччину на 2 тижні і один раз в Словаччину на 5 днів автівкою, в 2015 році вони перебували за кордоном сумарно майже місяць), включаючи вартість палива і авіаперельотів приблизно оцінюються в сумі **150 тис. грн.** на рік (якщо взяти приблизно 1,5 тис. доларів США з особи за двотижневу поїздку і курс 25 грн за долар США).

Таким чином, задекларований дохід Кандидата **274 тис. грн.** за 2015 рік вже не вистачить покрити витрат на утримання нерухомості і закордонні поїздки.

Пенсії, яку отримує чоловік Кандидата (37 тис. грн. на рік), вочевидь не може вистачити на невраховані вище:

- утримання, ремонт і заправку двох автомобілів
- охорону і обслуговування незавершеного будинку площею **409 м. кв.**
- їжу і побутові витрати двох осіб

¹ Після цього ще за 3 роки роботи в НАК Нафтогаз України син Кандидата набув елітну квартиру і офіс, вартість придбання яких задекларував в сумі 1,3 млн. грн, однак ці цінності не включаються в розрахунок цього висновку, адже син Кандидата тоді вже 3 роки був адвокатом і отримував заробітну плату в НАК Нафтогаз України, розмір якої нам не відомий.

- здійснення інвестицій з метою завершення будівництва

У запитальнику Громадській раді доброчесності з приводу походження статків Кандидат надала вкрай ухильну відповідь, замість пояснень зазначивши: *“Відомості про мої доходи, рухоме та нерухоме майно відображені у моїх деклараціях та відповідають сумам моїх доходів”*.

З викладеного з очевидністю випливає, що Кандидат або члени його родини мають приховані джерела доходів, які Кандидат свідомо або внаслідок своєї необізнаності не зазначає в декларації. Має місце невідповідність поведінки Кандидата пунктам 3.1, 3.2, 4.7 Бангалорських принципів діяльності судді:

3.1. Суддя повинен дбати про те, щоб його поведінка була бездоганною з точки зору стороннього спостерігача. 3.2. Дії та поведінка судді повинні підтримувати впевненість громадськості у чесності й непідкупності судових органів. 4.7. Суддя повинен бути поінформованим про власні економічні інтереси як приватної особи або опікуна/піклувальника і докладати розумних зусиль для того, щоб бути поінформованим про економічні інтереси членів своєї сім'ї.

2. Обман громадськості

В інтерв'ю, який Кандидат надала журналістам програми “Народная прокуратура” 125 Справа про суддів (передача розміщена на каналі Youtube https://youtu.be/nRJ4ptI_Q4M), йшлося про джерела набуття розкішного будинку в закритому котеджному містечку. Вартість такого будинку складає від 270 тис. до 511 тис. доларів США в залежності від циклу будівництва (додаток 3).

Кандидат (дослівно, тайм-код 6:05) зазначила таке:

“У мене чоловіку вже 63 роки і ми з чоловіком десять років працювали за кордоном... на валюту і деся... і в Сибірі були десять років... мабуть це ви цього не знаєте. Так і за це життя ми назбирали... і мій чоловік чому цей будинок так вас... я зрозумію виникло питання чому він ще не зареєстрований у власність - мій чоловік його будує крім коробки цегляної і даху усе сам...”

Громадська рада доброчесності вважає, що Кандидат повідомила журналістам завідомо неправдиві відомості, з метою посилити аргументи, які вжила, щоб довести законність походження коштів на будівництво.

Вивченням даних досьє Кандидата, суддівського досьє, зокрема її автобіографії, поданій нею під час здобуття посади судді Вищого господарського суду України, встановлено, що Кандидат до 30.12.1983 року працювала в УРСР, з грудня 1983 по грудень 1987 року дійсно знаходилася з чоловіком за місцем його служби в місті Іркутськ, про що в її трудовий книжці стоять відмітки з посиланням на трудове законодавство РСФСР. З грудня 1987 року по грудень 1992 року перебувала в Німеччині, оскільки чоловік служив там у групі радянських військ, однак там не працювала. Отже, Кандидат, всупереч її заявам, зробленим під відеозапис:

- не перебувала впродовж 10 років ані в Сибіру, ані за кордоном СРСР ані в Сибіру і за кордоном у сукупності

- ніде не працювала, перебуваючи з чоловіком за кордоном.

Крім того, якщо розуміти під валютою вільно конвертовану валюту, таку в групі радянських військ до кінця 1989 року офіцерам не платили.

Найсуттєвішим в цій хибній інформації є той факт, що заробітки офіцерів у радянській групі військ були настільки мізерні, що після 5 (і навіть 10) років служби величезним результатом накопичень могли би стати максимум автомобіль “Жигулі”, кухня і телевізор, але аж ніяк не елітний будинок, що зображений у сюжеті.

Громадська рада доброчесності вважає цей вчинок Кандидата таким, що не відповідає основному Бангалорському принципу 3:

Чесність і непідкупність є необхідними умовами належного виконання суддею своїх обов’язків.

3.1. Суддя повинен дбати про те, щоб його поведінка була бездоганною з точки зору стороннього спостерігача.

3.2. Дії та поведінка судді повинні підтримувати впевненість громадськості у чесності й непідкупності судових органів...

3. Неетична поведінка під час відправлення правосуддя

На портал Громадської ради доброчесності надійшла інформація з посиланням на відео, де під час розгляду справи №901/3353/15 в судовому засіданні 13.12.2016 представник сторони, Ш., заперечуючи проти заявленого Кандидатові відводу, висловив свою думку, що стосовно Д., обвинуваченого в кримінальній справі за статтею про розкрадання, буде винесено виправдовувальний вирок, на що Кандидат тут же на репліку [тайм код 12:16] сказала: *я теж так вважаю*. (<http://www.dailymotion.com/video/x5pafxh>). (Додаток 4)

У ситуації, що розглядається, Кандидат не лише не вжила жодних заходів щодо припинення стороною коментарів щодо іншої справи до винесення вироку, а ще й взяла участь в дискусії, схвально висловила про позицію захисту у кримінальній справі, в якій не брала участь.

Надання оцінок і прогнозів щодо перспектив кримінального провадження суддею іншого суду, не відповідає таким правилам поведінки судді:

4.6. Як і будь-якому іншому громадянину, судді гарантується свобода висловлення, віросповідання, участі у зборах і асоціаціях, проте в процесі реалізації цих прав суддя завжди повинен дбати про те, щоб своєю поведінкою підтримувати високий статус посади судді, а також безсторонність і незалежність судових органів.

5.5. Суддя повинен вимагати від адвокатів, які беруть участь у судовому розгляді справи, щоб ті утримувались від вияву словами чи поведінкою прихильності або упередженості на підставах, що не стосуються суті справи, за винятком випадків, коли їхні підстави мають правове значення для питання, що є предметом судового розгляду, і можуть бути юридично обґрунтовані.

6.6. Суддя повинен дбати про підтримку порядку та додержання правил пристойності під час усіх судових розглядів і вести себе терпляче, гідно і ввічливо щодо сторін судового

процесу, присяжних, свідків, адвокатів та інших осіб, з якими суддя спілкується в рамках своїх офіційних повноважень. Суддя повинен вимагати такої ж поведінки від представників сторін, працівників суду та інших осіб, що перебувають під його впливом, керівництвом або контролем.

4. Втручання в здійснення правосуддя і неповідомлення про це в декларації доброчесності

За повідомленням колишнього судді Господарського суду м.Києва Шабуніна Сергія Вікторовича “(у) період 2004-2010 р.р. Іванова Лариса Броніславівна перебувала на посаді заступника голови Господарського суду м. Києва. Через дружину свого рідного брата Сокурєнко Ларису Віталіївну, яка працювала у її приймальні на посаді радника заступника голови Господарського суду м. Києва (в подальшому обрана безстроково суддею Господарського суду Київської області) здійснювала розподіл справ з податкових спорів та скасування державної реєстрації. У більшості випадків це були конвертаційні пункти. Іванова Л.Б. особисто та через Сокурєнко Л.В. здійснювала втручання у відправлення мною правосуддя про що [Шабунін С.В.] неодноразово повідомляв органи прокуратури, Службу Безпеки України, Вищу кваліфікаційну комісію суддів України та Вищу Раду юстиції. Постановою Шевченківського районного суду м. Києва було скасовано постанову прокуратури Шевченківського району м. Києва про відмову у порушенні кримінальної справи відносно в.о. голови Господарського суду м. Києва Саранюка В.І., заступника голови Господарського районного суду м. Києва Іванової Л.Б. та працівників апарату суду за ознаками злочинів у складі ОЗУ. Ухвалою колегії суддів Апеляційного суду м. Києва, постановою місцевого суду залишена без змін”.

“Заступник голови Господарського суду м. Києва (2005 рік) Іванова Л.Б. діючи за попередньою змовою з Д. шляхом підписання розпоряджень здійснила передачу справ № 33\77; 33\64; 33\665; 33\666; 33\667; 33\668; 33\669 на мій розгляд. В подальшому Іванова Л.Б., Д. та працівник апарату суду Сокурєнко Л.В. здійснювали систематичне втручання у відправлення мною правосуддя по вказаних справах. З метою об'єктивного розгляду зазначених справ мною було здійснено запити на адресу органів досудового слідства, що викликало обурення вказаної групи осіб. Постановлені мною рішення на користь держави в особі органу податкової служби були використані проти мене в численних перевірках, як зацікавленими особами, так і колегіальними органами суддівського самоврядування, що діяли на той час в інтересах вказаної групи. Іванова Л.Б. перебувала у родинних стосунках з Сокурєнко Л.В. (дружина рідного брата) і навмисно включила її до складу так званих перевіряльників. Д., полковник, друг родини та особисто чоловіка Іванової Л.Б.” (Додаток 5)

При цьому в пункті 14 [декларації доброчесності](#) Кандидат підтвердила, що випадків її втручання в правосуддя, що здійснювалося іншими суддями, не було.

5. Конфлікт інтересів

З матеріалів досьє видно, що син Кандидата до 2012 року включно працював в НАК Нафтогаз України на посаді юриста.

Нами знайдено щонайменше 7 рішень, які були ухвалені Кандидатом у складі колегій під час касаційного розгляду справ за участю НАК Нафтогаз України або її філій, причому чотири з них

від 26.03.2012 (<http://reyestr.court.gov.ua/Review/22256775>),

від 7.12.2011 (<http://reyestr.court.gov.ua/Review/19942108>),
від 7.12.2011 (<http://reyestr.court.gov.ua/Review/19942110>),
та від 14.06.2011 (<http://reyestr.court.gov.ua/Review/16464001>)

безпосередньо стосується періоду роботи сина в цій компанії, решта три — стосується перегляду рішень нижчих інстанцій, ухвалених за часів роботи сина в НАК Нафтогаз України²:

<http://reyestr.court.gov.ua/Review/27989271> (5.12.2012, 1 інстанція 03.09.2012)

<http://reyestr.court.gov.ua/Review/29360530> (13.12.2013, 1 інстанція 3.09.2012)

<http://reyestr.court.gov.ua/Review/16464001> (21.08.2013, 1 інстанція 27.10.2011).

Зазначені обставини вказують на невідповідність Бангалорському принципу 2.5, за яким Суддя повинен взяти самовідвід від участі в будь-якому процесі, коли для нього неможливе винесення неупередженого рішення у справі або коли сторонньому спостерігачеві може видатись, що суддя не здатен винести неупередженого рішення. До числа таких справ належать, серед інших, випадки, коли: ...(с) Суддя або хтось із членів сім'ї судді матеріально зацікавлений у певному результаті розгляду справи.

Крім того ці факти також вказують на ймовірне порушення Кандидатом діючих на той час вимог антикорупційного законодавства.

Громадська рада доброчесності вважає, що наведених обставин достатньо для висновку про те, що Кандидат не відповідає критеріям доброчесності і професійної етики.

Водночас цей висновок можна доповнити додатковою інформацією, яка на думку Ради, має бути з'ясована і взята до уваги, але яку в силу певних причин не вдалося повністю перевірити і проаналізувати.

Непотизм

Як видно з матеріалів, що додані до висновку, дружина брата Кандидата Сокурєнко Л.В. певний час працювала радником заступника голови суду в приймальні Кандидата за часів перебування Кандидата на посаді заступника голови Господарського суду міста Києва. На час подій така пряма підпорядкованість родичів не була протиправною, однак Громадська рада доброчесності вважає, що це може свідчити про неетичну поведінку Кандидата. Зокрема, зауважуємо, що Л.В. Сокурєнко працювала в Господарському суді міста Києва тоді, коли була зареєстрована як підприємець, причому аж до 2007 року, залишаючись у підпорядкуванні Кандидата, коли Кандидат займала там посаду заступника голови суду.

На знімку щодо будинку Кандидата (незавершене будівництво 409 м. кв.) будинок праворуч належить рідному брату Кандидата, чоловіку Л.В.Сокурєнко, яка є наразі є суддею Господарського суду Київської області.

Сумніви в законності приватизації

З матеріалів досє Кандидата видно, що Кандидат і члени її сім'ї приватизували велику (як для пересічних українців) кількість земельних ділянок. Кандидат станом на 2015 рік має принаймні дві приватизовані земельні ділянки. Це викликає обґрунтований сумнів у дотриманні Кандидатом статей 118, 121 Земельного кодексу України під час приватизації, а також

² Точна дата звільнення сина в 2012 році на час складання цього висновку невідома

обґрунтоване припущення про використання Кандидатом службового становища або статусу для безоплатного отримання коштовної землі.

Участь в розгляді справ незаконним складом суду (з порушенням автоматизованого розподілу), потурання цій ганебній практиці або пряма участь в ній

На офіційний веб-портал Ради надійшла інформація (додаток файл 3) про те, що Департамент спеціальних розслідувань Генеральної прокуратури України здійснює досудове розслідування у кримінальному провадженні № 42013110000001050 за підозрою колишнього Голови Вищого господарського суду України Татькова В.І., його колишнього заступника Ємельянова А.С. (нині суддя Вищого господарського суду України) та колишнього головного спеціаліста канцелярії (на правах відділу) управління документального забезпечення Вищого господарського суду України Катасонової Є.Б. у вчиненні злочинів проти правосуддя – втручання в діяльність судових органів та незаконне втручання в роботу автоматизованої системи документообігу суду, тобто у вчиненні злочинів, передбачених ч. 2 ст. 376, ч. 2 ст. 376-1 КК України (далі - Кримінальне провадження).

Кримінальне провадження розпочато за фактом здійснення вищими посадовими особами Вищого господарського суду України систематичних втручань в автоматизовану систему документообігу суду. У процесі досудового розслідування були встановлені факти здійснення тиску на суддів Вищого господарського суду України, систематичного втручання у діяльність суддів та процес здійснення правосуддя. Причому таке втручання здійснювалося організаторами злочину у винятково цинічний та зухвалий спосіб - шляхом підкорення собі органу суддівського самоврядування.

У порушення принципів роботи автоматизованої системи документообігу суду щодо об'єктивності, вірогідності (випадковості) розподілу справ, черговості та рівної кількості справ для кожного судді, з 01.01.2011 року у Вищому господарському суді України було впроваджено 45 спеціалізацій суддів. При цьому значна кількість спеціалізацій мала штучний характер та фактично дублювалися.

Досудовим розслідуванням на цей час встановлено 10 546 випадків розподілу справ (заяв) на одного суддю Вищого господарського суду України (безальтернативно) у так званих «тотожних» спеціалізаціях та 10 816 випадків внесення до автоматизованої системи документообігу Вищого господарського суду України недостовірних відомостей щодо можливості участі судді в автоматизованому розподілі справи (касаційної скарги).

У списку суддів, які у період часу з 01.01.2011 р. до 01.05.2014 р. за такими «тотожними» спеціалізаціями, отримували справи внаслідок безальтернативного розподілу, Кандидат відсутня. Натомість вона систематично брала участь у розгляді справ у складі колегій разом з такими суддями.

На цей час у кримінальному провадженні як свідків допитали 30 суддів Вищого господарського суду України. Усі ці судді формально дають показання та відповідають на запитання слідчого. Водночас при явних ознаках протиправності дій під час розподілу справ (касаційних скарг) між суддями Вищого господарського суду України вони не надають викривальні показання щодо осіб, причетних до вказаних протиправних дій, чим не сприяють розкриттю злочинів, повному,

всебічному та об'єктивному з'ясуванню всіх обставин провадження.

Неухильно слідуючи правовому принципу презумпції невинуватості, Рада не робить стверджувальних висновків про причетність Кандидата до зазначених злочинів, щодо яких проводиться розслідування. Проте наявна у Раді інформація з кримінального провадження дає обґрунтовані підстави вважати, що ним встановлені факти тривалого існування в Вищому господарському суді України негативної неформальної практики щодо організації розподілу справ. Така практика мала можливість утвердитися в Вищому господарському суді України лише за активної чи мовчазної згоди з нею суддів цього суду з нехтуванням принципу незалежності судді.

Призначення будь-якої особи на посаду судді має відбуватися з урахуванням її минулої професійної діяльності та того, як вплине перебування цієї людини на посаді судді на рівень суспільної довіри до суду.

Незалежність судів є основним принципом побудови ефективної системи правосуддя. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» встановлює, що суддя у своїй діяльності щодо здійснення правосуддя є незалежним від будь-якого незаконного впливу, тиску або втручання. Статтею 5 Кодексу суддівської етики визначено, що незалежність судді під час здійснення правосуддя є передумовою дії принципу верховенства права та невід'ємною складовою справедливого суду.

Наведені факти свідчать, що Кандидат протягом тривалого часу не лише не вчиняла активних дій з метою припинення системного незаконного впливу на процеси розподілу справ, але й щонайменше пасивно сприяла цим процесам. А коли ці факти було викрито, не вживає активних дій з метою сприяння ефективному розслідуванню цих справ.

Відповідно до частини четвертої статті 19 Регламенту Громадської ради доброчесності за наявності важливої інформації Рада у подальшому може окремим рішенням змінити або скасувати висновок, або затвердити новий висновок.

Додатки в окремих файлах

Файл 1

1. Задеклароване майно Кандидата і його вартість в доларах США за курсом
2. Доходи Кандидата під час перебування на посаді судді Господарського суду м.Київ
3. Щодо пояснень Кандидата про роботу за кордоном за валюту програмі Народная прокуратура
4. Повідомлення щодо епізоду коментування кримінального провадження
5. Повідомлення Шабуніна С.В.
6. Додаткові фотоматеріали щодо майна

Файл 2 Документи від Шабуніна С.В.

Файл 3 Повідомлення Генеральної прокуратури України

Координатор

Громадської ради доброчесності